

4. *Блюхер А. Ф.* Теоретическое осмысление и этическое обоснование уголовного наказания // *Идея ненасилия в XXI веке : сб.* — Пермь : Изд-во Перм. гос. технич. ун-та, 2005. — С. 308—312.

5. *Хохлова І. В.* Кримінальне право зарубіжних країн : навч. посіб. / *І. В. Хохлова, О. П. Шем'яков.* — К. : Центр навчальної літератури, 2006. — 256 с.

6. *Кримінальний кодекс України.* — К. : Паливода А. В., 2013.

Денис Олексійович КОЛОДІН,

канд. юрид. наук, асистент кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія»

КРИМІНАЛЬНІ ПРОСТУПКИ ПРОТИ ВИБОРЧИХ ТА РЕФЕРЕНДНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН

Одним із механізмів забезпечення зазначених прав є кримінальна відповідальність як один із видів юридичної відповідальності за перешкоджання втіленню в життя таких форм безпосередньої демократії, як вибори та референдум.

Основним способом порушення виборчих прав громадян та впливу на перебіг голосування є саме вчинення злочинних посягань та адміністративних правопорушень під час виборів та референдуму.

Питання забезпечення кримінально-правового механізму захисту виборчих та референдних прав громадян стало об'єктом дослідження таких вчених, як: П. П. Андрушко, І. В. Берднік, В. П. Бодаєвський, І. Я. Бутайкін, І. О. Зінченко, В. С. Ковальський, О. В. Кубарєв, С. Я. Лихова, П. І. Люблінський, М. А. Маркуш, М. І. Мельник, В. О. Навроцький, П. П. Пилипчук, О. О. Семенюк, А. В. Солдатенко, М. І. Ставнічук, Н. Ю. Турищева, В. П. Тихий, С. С. Тучков, Я. М. Топчій, Чжоу Хен, І. С. Щербина, С. С. Яценко, Н. В. Янюк та інших.

У зв'язку із прийняттям Концепції реформування кримінальної юстиції від 08.04.2008 р., затвердженої Указом Президента України, в теорії кримінального права активно обговорюється питання запровадження інституту кримінальних проступків.

Разом із цим запровадження інституту кримінального проступку, як правило, досліджується в межах Загальної частини кримінально-

го права України, проте вказане питання в межах Особливої частини кримінального права досліджено недостатньо. У зв'язку із цим актуальним є питання дослідження злочинних посягань проти виборчих та референдних прав для визначення системи діянь, які можуть бути трансформованими у кримінальні проступки. У зв'язку із цим звернемо увагу на проекти законів України, якими пропонувалось запровадження інституту кримінальних проступків. Також звернемо увагу на систему кримінальних проступків, які пропонувались у вказаних проектах законів України.

Запровадження інституту кримінальних проступків пропонувалось у декількох проектах законів, одним із останніх є проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації положень Кримінального процесуального кодексу України» № 4712 від 16.04.2014 року (далі за текстом будемо іменувати як Проект закону) [1].

Згідно з ч. 2 ст. 52 Проекту закону, до кримінальних проступків віднесено діяння, за які передбачено такі види покарань, як: 1) штраф; 2) позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю; 3) громадські роботи; 4) виправні роботи; 5) службові обмеження; 6) арешт [1].

Положення ч. 3 ст. 11 Проекту закону визначають, що кримінальним проступком є передбачене Загальною частиною та книгою 2 Особливої частини Кримінального кодексу України суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом проступку, за відсутності у цьому діянні ознак злочину [1].

Проаналізувавши положення п. п. 112—118 ч. 1 ст. 1 Проекту закону, можна дійти висновку, що всі кримінальні діяння про виборчі та референдні права, які згідно з діючим КК України визнаються злочинами, у вказаному Проекті закону залишаються таким видом кримінального правопорушення, як злочин, оскільки за них передбачено покарання у виді позбавлення волі або обмеження волі.

Згідно з положенням Пояснювальної записки до Проекту закону, автори Проекту закону зазначають, що до кримінальних проступків, крім адміністративних правопорушень, пропонується віднести 100 простих складів проступків, які наразі є злочинами невеликої тяжкості, передбаченими КК України, і, виходячи із невисокого ступеня їхньої тяжкості, можуть бути переведені до категорії кримінальних проступків із встановленням за їх вчинення дещо менш суворих, ніж зараз, або таких самих, як зараз, кримінальних покарань [2].

Тобто не один із злочинів проти виборчих та референдних прав, передбачених діючим КК України, не віднесено до кримінальних проступків. Разом із тим, на нашу думку, за ступенем суспільної небезпеки діяння, передбачені положеннями ч. 1 ст. 157, ч. 4 ст. 158, ч. 1 ст. 158-2, ч. 1 ст. 159 КК України, варто було б віднести до кримінальних проступків.

Положеннями Проекту закону доповнюється КК України книгою 2, яка містить розділ III «Проступки проти народного волевиявлення та встановленого порядку його забезпечення», що складається із ст.ст. 471—484. Вказані статті передбачають віднесення діянь, які згідно з діючим Кодексом України про адміністративні правопорушення визнаються адміністративними правопорушеннями, до кримінальних проступків.

Наприклад, кримінальними проступками визнаються такі діяння, як: «Відмова у звільненні члена виборчої комісії від виконання виробничих чи службових обов'язків або його безпідставне звільнення з роботи» (ст. 483), «Невиконання рішення виборчої комісії, комісії з референдуму» (ст. 482), «Ненадання копії виборчого протоколу» (ст. 481), «Порушення права на користування приміщеннями під час виборчої кампанії» (ст. 478), «Порушення права громадянина на ознайомлення з відомостями Державного реєстру виборців, зі списком виборців, списком громадян, які мають право брати участь у референдумі» (ст. 472), «Порушення порядку ведення Державного реєстру виборців, порядку подання відомостей про виборців до органів Державного реєстру виборців, виборчих комісій, порядку складання та подання списків виборців, списків громадян України, які мають право брати участь у референдумі, та використання таких списків» (ст. 471).

Якщо звернутись до положень Концепції реформування кримінальної юстиції, то, згідно з п. 1 розділу II «Зміст та напрями реформування кримінальної юстиції України», передбачено, що у кримінальні проступки мають бути трансформовані передбачені чинним Кодексом України про адміністративні правопорушення діяння, які мають судову юрисдикцію і не є управлінськими (адміністративними) за своєю суттю (дрібне хуліганство, дрібне викрадення чужого майна тощо) [3, с. 838].

На мою думку, вищезазначені види діянь є управлінськими правопорушеннями і перенесення їх із Кодексу України про адміністративні правопорушення до Кримінального кодексу України є невірним.

Авторами Проекту закону при віднесенні вказаних адміністративних правопорушень до кримінальних проступків неповною мірою враховано ступінь суспільної небезпечності цих діяння, підстави криміналізації діянь, а враховано лише вид адміністративного стягнення, що передбачений положеннями КУпАП за вказані діяння, та вид юрисдикції.

Наприклад, невиконання рішення комісії з референдуму або рішення виборчої комісії є досить поширеним діянням, зокрема, майже в кожній комісії є частина членів, які не з'являються на засідання комісії, не виконують її рішення. Тобто вказаний вид адміністративного правопорушення є достатньо поширеним та трансформація його до кримінального проступку, на мою думку, є невиправданою та такою, що не узгоджується із положеннями Концепції реформування кримінальної юстиції. Інші види адміністративних правопорушень віднесені до кримінальних проступків згідно з вказаним Проектом закону обґрунтовано.

Отже, аналіз проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації положень Кримінального процесуального кодексу України» № 4712 від 16.04.2014 року свідчить, що авторами цього проекту законодавчого акта не обґрунтовано віднесено до кримінальних проступків ряд адміністративних правопорушень, зокрема, ст. ст. 471, 472, 478, 483, 482, 481.

Вважається, що за ступенем суспільної небезпеки до кримінальних проступків необхідно віднести діяння, які за діючим КК України визнаються за ч. 1 ст. 157, ч. 4 ст. 158, ч. 1 ст. 158-2, ч. 1 ст. 159 злочинами.

Л і т е р а т у р а

1. *Проект Закону* про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації положень Кримінального процесуального кодексу України за № 4712 від 16.04.2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=50664

2. *Пояснювальна записка* від 16.04.2014 р. до Проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації положень Кримінального процесуального кодексу України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=50664

3. *Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів* : Указ від 08.04.2008 р. № 311/2008: за станом на 01.09.2011 р. / Президент України // Офіційний вісник України. — К. : Логос, 2008. — № 27. — С. 838.